

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน มีคุณธรรมนำความรู้เท่าทันโลก ครอบคลุมอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สันติสุข เศรษฐกิจมีเสถียรภาพและความเป็นธรรม จิตอาสาเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่สำคัญในส่วนตัวของบุคคลที่ทำให้มีจิตสาธารณะ ทุกคนคำนึงถึงสาธารณะ ซึ่งอยู่นอกเหนือความเป็นส่วนตัว มากกว่าการคิดถึงความเป็นธุรกิจ การทำถูกทำชอบ ได้ชื่อว่าทำความดีเพราะเห็นคุณค่าของความดี จิตอาสาทำให้ทุกคนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้ เป็นสังคมที่มีการให้ และแบ่งปันซึ่งกันและกัน คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม เป็นที่ตั้ง ซึ่งต้องขับเคลื่อนทั้งระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กวัยเรียน เพราะจิตอาสาและจิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างหนึ่งที่จะต้องปลูกฝังอย่างต่อเนื่อง ดังสุภาษิตที่ว่า "ไม้อ่อนดัดง่ายไม้แก่ดัดยาก" (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2555, บทนำ) จิตอาสาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมแห่งการแบ่งปัน จึงควรปลูกฝังให้กับเยาวชนมีจิตอาสา ซึ่งเป็นช่องทางในการพัฒนาและยกระดับจิตใจให้เยาวชนคนรุ่นใหม่มีความเข้าใจเอื้อเฟื้อ หันมาทำกิจกรรมเพื่อสังคมมากขึ้น เพราะงานจิตอาสาเป็นสิ่งที่ทำให้เยาวชนเข้าใจในตัวเองและสังคมเพิ่มมากขึ้น ในปัจจุบันปัญหาสังคมเริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งทางครอบครัว ชุมชน และสังคม ดังนั้นเราควรหันมาใส่ใจ ปลูกฝังสร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชน หากไม่ใส่ใจในการสร้างจิตสำนึกและแก้ไขให้ทันท่วงที สังคมก็จะตกอยู่ภายใต้ความวุ่นวายต่อไปในอนาคต แต่ถ้าเราปลูกฝังสร้างจิตสำนึก สร้างจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นในหมู่เยาวชนได้มากเท่าไร สังคมแห่งการแบ่งปันก็จะเอื้ออาทรมากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ เป็นการสร้างคุณลักษณะให้มีผลดีต่อสังคมในอนาคต (เอก เอกสกุล, 2555, บทคัดย่อ)

ปัจจุบันจะเห็นความพยายามในการปลูกฝังเรื่องจิตอาสา หรือจิตสาธารณะ การแบ่งปัน และเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญปรากฏในส่วนต่างๆ ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 (สำนักงานคณะกรรมการการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555, หน้า 31-43) ได้กำหนด ยุทธศาสตร์

การสร้างความเป็นธรรมในสังคม โดยการสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนและสังคมมีค่านิยมร่วม และยึดหลักผลประโยชน์ของสังคม มีค่านิยมร่วมในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขระหว่าง กลุ่มคน ระหว่างพื้นที่ และระหว่างวัย ฟังพาอาศัยและเกื้อกูลกันภายใต้ความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม และยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่าง ยั่งยืน ก็ได้กำหนดให้คนไทยตระหนักถึงคุณค่าวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยสร้างจิตสำนึก ที่ดี มีค่านิยมที่พึงประสงค์อยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน บนความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อเป็นฐานในการก้าวไปสู่สังคมที่มี ความใส่ใจ และแบ่งปันต่อผู้อื่น ตลอดจนนำไปสู่การสร้างและพัฒนานวัตกรรมและ ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมที่เชื่อมต่อกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศในอนาคต พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553, หน้า 4-3) มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมใน การดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา ๗ ในกระบวนการเรียนรู้ ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจใน ความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็น สาธารณะ ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการ ประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่าง ต่อเนื่อง โดยมีการกำหนดตัวบ่งชี้ 1.5 คุณธรรมจิตสาธารณะ และจิตสำนึกในความเป็น พลเมืองไทยและพลโลกเป็นคุณลักษณะประการหนึ่งของคนไทยที่พึงประสงค์ และใน มาตรฐานการศึกษาของชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548, หน้า 6) มาตรฐานที่ 1 ได้กำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษา ที่การพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็น “คนเก่ง คนดี และมีความสุข” โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัยอย่างเป็นธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ ตรงตามความต้องการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ และทักษะการเรียนรู้ จากการปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Learning) ที่จำเป็นและเพียงพอต่อการดำรงชีวิตและการพัฒนาสังคมตลอดจนมี คุณธรรม

และจิตสำนึกที่พึงประสงค์ สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ไม่ว่าจะป็นสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีนโยบายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นผู้นำ มีจิตอาสา มีกระบวนการคิดวิเคราะห์และมีคุณลักษณะของการเป็นประชากรอาเซียน โดยสมบูรณ์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554, ออนไลน์)
 ด้านสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2557, ออนไลน์) ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (กอศ.) กล่าวว่า ในปี 2557 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (กอศ.) จะใช้งบประมาณ 82.5 ล้านบาท เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ปลูกภาพชอบทะเลาะวิวาท ส่งเสริมความเป็นนักจิตอาสา

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555, หน้า 5-12) ได้ประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงและการภูมิคุ้มกันของประเทศว่า สังคมไทยเผชิญวิกฤต ความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมและจริยธรรม และมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่ หลากหลาย การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วผ่านกระแสโลกาภิวัตน์ และโลกไซเบอร์ ทำให้ คนไทยมุ่งแสวงหาความสุข และสร้างอัตลักษณ์ส่วนตัวผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์เกิด เป็นวัฒนธรรมย่อยร่วมสมัยที่หลากหลายในรูปแบบ การรวมกลุ่มของบุคคลที่สนใจ เรื่องเดียวกัน โดยที่วัฒนธรรมที่บ่งบอกความเป็นไทยไม่สามารถแสดงบทบาทที่ชัดเจน ขณะเดียวกันสังคมไทยก็เผชิญกับความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสะท้อนได้ จากคนในสังคมมีความถี่ในการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหามากขึ้น ทั้งปัญหา ครอบครัว การแข่งขันทรัพยากรระหว่างชุมชน และความคิดเห็นแตกต่างทางการเมือง ขณะที่กระบวนการยุติธรรมแก้ปัญหาได้ไม่เต็มที่ ผู้ที่ใช้ความรุนแรงมักขาดความยับยั้ง ชั่งใจ มีพฤติกรรมเลียนแบบหรืออาจเกิดจากการเลี้ยงดู ขาดการใช้เหตุใช้ผล ขาดความเชื่อเพื่อ เชื่ออาทร ส่งผลให้ควมมีคุณธรรมและจริยธรรมของคนในสังคม ลดน้อยลง ค่านิยมที่ดิงามเสื่อมถอยและประเพณีดั้งเดิมถูกบิดเบือน เนื่องด้วย การเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้สังคมไทยมีความเป็นวัตถุนิยมให้ ความสำคัญกับศีลธรรม และวัฒนธรรมที่ดิงามลดลง ทั้งการดำรงชีวิตประจำวันการใช้ ชีวิตและความสัมพันธ์กับผู้อื่น มุ่งหารายได้เพื่อสนองความต้องการบริโภคการช่วยเหลือ เกื้อกูลกันลดลง ความมีน้ำใจไมตรีน้อยลง แกร่งแย่ง เอารอดเอาเปรียบกันขาดความสามัคคี ไม่เคารพสิทธิผู้อื่น และขาดการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม

จากผลการวิจัยของสถาบันส่งเสริมสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี (สถาบันส่งเสริมสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี, 2550, หน้า 98-99) เรื่อง คุณภาพวัยรุ่น : กรณีนักเรียนสายสามัญและสายอาชีพ ในเขตกรุงเทพมหานคร ชลบุรี เชียงใหม่ นครราชสีมา และสงขลา จำนวน 3,000 คน ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดพบว่า เด็กไทยขณะนี้ขาดจิตอาสา ชุมชนอ่อนแอไม่ได้รับความสนใจ การเอาใจใส่จากเด็กและขาดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ ห่วงเหินศาลาและขาดความซื่อสัตย์ สิ่งเหล่านี้ถือเป็นตัวกีดกร่อนเศรษฐกิจพอเพียงและความสมานฉันท์ในสังคม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีวิธีการพัฒนาบุคคลากรที่หลากหลาย เช่น พัฒนาหลักสูตรเพื่อฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การประชุมเชิงปฏิบัติการ การอภิปรายกลุ่ม การสัมมนา การระดมสมอง การแสดงบทบาทสมมติ การสาธิต เป็นต้น แต่วิธีที่นิยมใช้และได้ผลดี คือ การสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรเพื่อฝึกอบรม เพราะเป็นเครื่องมือที่ถ่ายทอดเจตนาารมณ์สู่การปฏิบัติ เป็นสิ่งที่น่าสนใจความมุ่งหมายและนโยบายการศึกษาไปแปลงเป็นการกระทำพื้นฐานในโรงเรียน หรือกล่าวได้ว่าเป็นหัวใจของการศึกษา (ฉำรง บัวศรี, 2542, หน้า 149) ส่วนการฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่จะเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและความสามารถของบุคคลในสังคมใดสังคมหนึ่งเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลไปในทิศทางที่ต้องการเป็นการเรียนการสอนชนิดเจาะจงมีเป้าหมายกำหนดเฉพาะอย่างชัดเจน (Flippo, 1970, p. 243)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ผู้วิจัยมีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดจิตอาสาในสังคม อันเป็นบ่อเกิดที่ทำให้สังคมไทยขาดความเอื้อเฟื้อ แบ่งปัน แก่งแย่ง และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ไม่คำนึงประโยชน์ส่วนร่วม อันนำมาซึ่งปัญหาอื่นๆ ในสังคมอีกมากมาย หากความสงบสุขในสังคมไม่ได้ และผู้วิจัยเห็นว่าเยาวชน นักเรียน นักศึกษา เป็นผู้มีความสำคัญในการแก้ไขปัญหานี้ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น หากเยาวชนได้รับการเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสาไว้ในตัวแล้ว ก็เชื่อได้ว่าปัญหาสังคมจะลดน้อยลงในอนาคต สังคมแห่งการแบ่งปันและเอื้ออาทรก็จะเกิดขึ้น อีกทั้งยังมุ่งหวังให้หลักสูตรดังกล่าวเป็นต้นแบบให้กับผู้ที่สนใจนำไปใช้และพัฒนาต่อไป

คำถามการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามการวิจัย ไว้ดังนี้

1. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ควรมีลักษณะอย่างไร

2. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพหรือไม่อย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร

2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร

สมมติฐานการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัย ไว้ดังนี้

1. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

1.1 การฝึกอบรมนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม

1.2 ทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ด้านคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา ของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร หลังการฝึกอบรมอยู่ในระดับดี

1.3 เจตคติของนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาที่มีต่อ หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษาระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหารอยู่ในระดับดี

1.4 การฝึกอบรมนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีระดับคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของ วิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดเนื้อหาที่เกี่ยวข้องตามคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเสียสละ 2) การช่วยเหลือผู้อื่น 3) การไม่หวังผลตอบแทน 4) การทำเพื่อส่วนรวม

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของ วิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร 3 วิทยาลัย นักเรียน นักศึกษา จำนวน 1,098 คน ประจำปีการศึกษา 2558

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียน นักศึกษา ประจำปีการศึกษา 2558 วิทยาลัยอาชีวศึกษาดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร ใช้วิธีเลือกแบบ เຈະຈง 30 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็นดังนี้

1.1 หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร และเอกสารประกอบหลักสูตร

2. ตัวแปรตาม แบ่งเป็นดังนี้

2.1 ประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ประกอบด้วย

2.1.1 ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร

2.1.2 ทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ด้านคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา ของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร

2.1.3 เจตคติของนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาที่มีต่อหลักสูตร ฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร

2.1.4 ระดับคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. คุณลักษณะของการเป็นผู้มีจิตอาสา

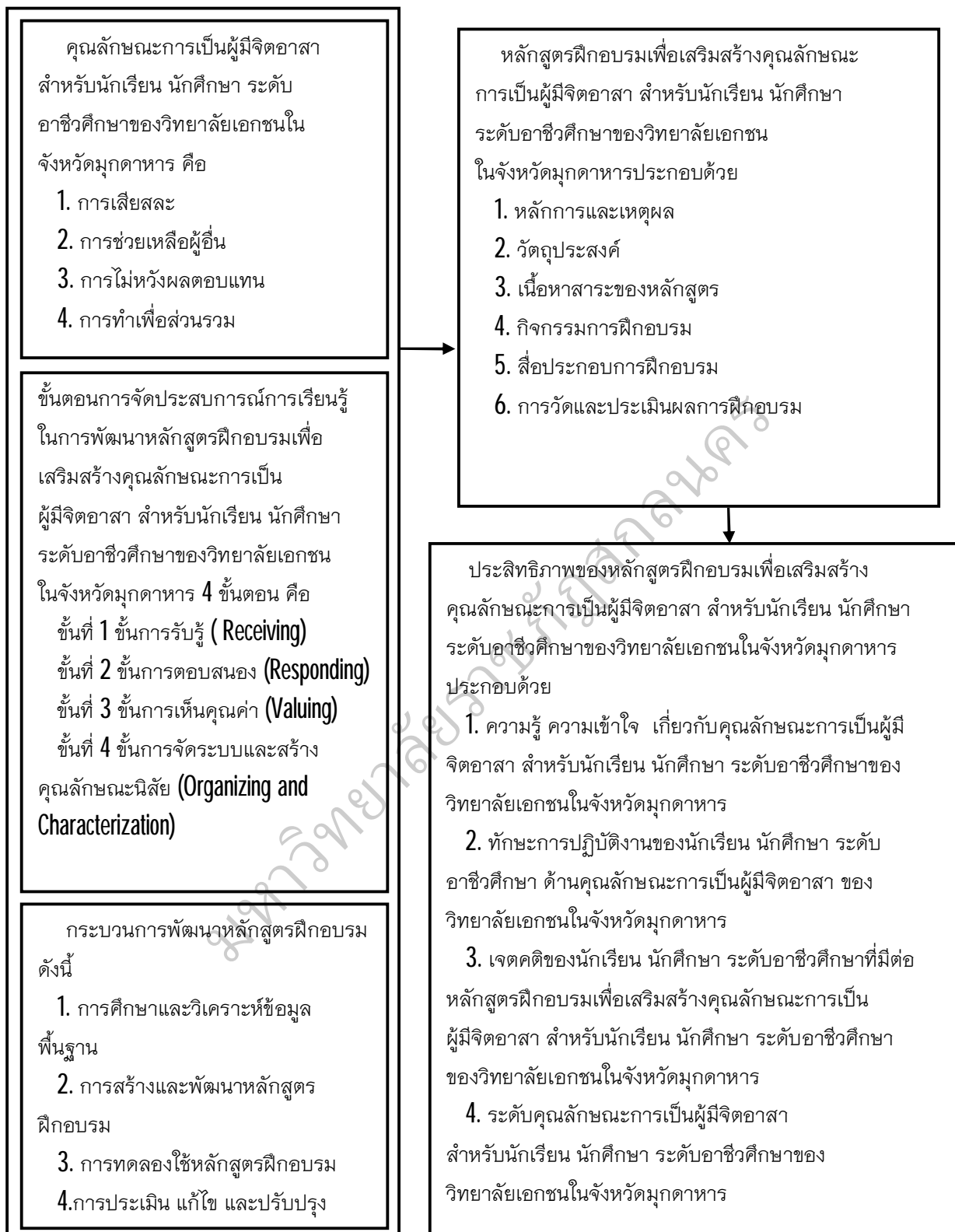
ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา โดยการสังเคราะห์คุณลักษณะ ดังนี้ 1) การเสียสละ 2) การช่วยเหลือผู้อื่น 3) การไม่หวังผลตอบแทน 4) การทำเพื่อส่วนรวม (ชาติชาย พุคยาภรณ์, 2550

อ้างอิงใน ปิยะนาถ สรวิสูตร, 2552, หน้า 18) ญัฐณิชากร ศรีบริบูรณ์ (2550, หน้า 22) วราพร วนไชยชนวงศ์ และคณะ (2551, หน้า 67) โครงการอาสาเพื่อในหลวง (2549, อ้างถึงใน มิชิตา จำปาเทศ รอดสุทธิ, 2551, หน้า 102) มิชิตา จำปาเทศ รอดสุทธิ (2551, หน้า 112) วันชัย ดันติวิทยาพิทักษ์ (2552, หน้า 60) โครงการ เอไอเอส แบ่งปันน้ำใจ คืนกำไรสู่สังคม (2552, หน้า 3) โครงการ CAT จิตอาสาผู้ช่วยสอน (2552, หน้า 8) ปิยะนาถ สรวิสูตร (2552, หน้า 161) พระไพศาล วิสาโล (2552 อ้างถึงใน วันชัย ดันติวิทยาพิทักษ์, 2552, หน้า 160) ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552, หน้า 13) วงกัทร แสงแก้ว (2553, หน้า 6) นันทรัตน์ ปริวัตินธรรม (2553, หน้า 23) พระมหาทวิ มหาปณฺโญ (2554, ออนไลน์) ศุภณฺยคุณธรรม (2548, หน้า 41 อ้างถึงใน ดวงทิพย์ อันประสิทธิ์, หน้า 25) ประวิตร พิสุทธิโสภณ (2552, หน้า 161) ธาณิษฐ กอแก้ว (2550, ออนไลน์)

2. พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร

2.1 องค์ประกอบของหลักสูตร ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม (Tyler, 1970, p.462; Taba, 1962, p341; Kemp, 1985, p.145) เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2539, หน้า 3-11) พิสนุ พงศรี (2549, หน้า 134-135) และ สุณีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 18-19) ได้ 6 องค์ประกอบหลัก คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระของหลักสูตร 4) กิจกรรมการฝึกอบรม 5) สื่อประกอบกรฝึกอบรม 6) การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม

2.2 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร (ปราโมทย์ จันทร์เรือง, 2548, หน้า42; Taba, 1962, pp.345-425,อ้างถึงใน สุพจน์ แสงเงิน, 2550, หน้า 17-20;Saylor and Alexander, 1981, pp.30-39;Tyler, 1949 อ้างถึงใน สุพจน์ แสงเงิน 2550, หน้า 14-16;Oliva, 1992, p.172-174;Fox, 1991, p.264 อ้างใน พิเชษฐ ัจจับิตต์, 2550, หน้า 132) สรุปรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรดังนี้ 1) การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 3) การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม 4) การประเมิน แก้ไข และปรับปรุงหลักสูตร สรุปกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะไว้ ดังนี้

1. จิตอาสา หมายถึง การมีคุณลักษณะแสดงออกด้วยการอาสาไม่มีใครบังคับ เป็นจิตที่พร้อมจะสละเวลา แรงกาย แรงใจ ทรัพย์สิน และสติปัญญา เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม โดยไม่หวังผลตอบแทน โดยมีองค์ประกอบของคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา คือ

1.1 การเสียสละ หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลในการ อุทิศ เวลา กำลังสติปัญญา เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น เพื่อให้เกิดประโยชน์ด้วยความเต็มใจ สม่ำเสมอ แบ่งปันเพื่อส่วนรวมโดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน

1.2 การช่วยเหลือผู้อื่น หมายถึง ความพยายามที่จะแบ่งเบาภาระของผู้อื่นหรือความทุกข์ของผู้อื่นด้วยความเต็มใจและยินดี

1.3 การไม่หวังผลตอบแทน หมายถึง การให้ หรือการช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่ได้มุ่งหวังผลประโยชน์ใดๆที่จะได้กลับมา แต่เป็นการกระทำด้วยความเต็มใจและมีความสุขใจที่ได้ทำ ไม่มีใครบังคับ

1.4 การทำเพื่อส่วนรวม หมายถึง การกระทำที่คำนึงถึงประโยชน์ของสังคมโดยรวมก่อนประโยชน์ส่วนตน และมีความรับผิดชอบต่อสังคมที่ต้องอาศัยอยู่ร่วมกัน

2. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหารประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

- 1) การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
- 2) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม
- 3) การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม
- 4) การประเมิน แก้ไข และปรับปรุงหลักสูตร

3. หลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นมากระบวนการสร้างและพัฒนาฝึกอบรมมีองค์ประกอบของหลักสูตร 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระของหลักสูตร 4) กิจกรรมการฝึกอบรม 5) สื่อประกอบการฝึกอบรม 6) การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม

4. ประสิทธิภาพของหลักสูตรการฝึกอบรม หมายถึง คุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา

ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหารที่มีความเหมาะสมและมีความสอดคล้องโดยการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและผลการฝึกอบรมประกอบด้วย ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ด้านคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา ของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหารและเจตคติของนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาที่มีต่อหลักสูตร ฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหารและวัดระดับคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ได้จากการทดสอบ สังเกต และสอบถามดังนี้

4.1 ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร หมายถึง ความสามารถในการจำและเข้าใจรายละเอียดข้อมูลที่ได้รับจากการฝึกอบรม วัดได้จากการทำแบบทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม

4.2 ทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ด้านคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา ของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร หมายถึง ความสามารถของผู้เข้าฝึกอบรมในการทำกิจกรรมวัดได้จากการสังเกตพฤติกรรม ขณะฝึกอบรม โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4.3 เจตคติของนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาที่มีต่อหลักสูตร ฝึกอบรม หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของผู้เข้าฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตร ฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร วัดได้จากแบบสอบถามแบบ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4.4 ระดับคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร หมายถึง การวัดระดับจิตอาสา การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากแบบวัดจิตอาสาชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ในภาพรวม ก่อนและหลังการฝึกอบรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี